

***Nacionalni centar za vanjsko
vrednovanje obrazovanja***

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК

Школски есеј

Празан папир

УПУТСТВА

Пажљиво следите сва упутства. Не окрећите страницу и не пишите школски есеј док то не одобри дежурни наставник. Налепите идентификациону налепницу на све испитне материјале које сте добили у коверти.

Испит траје 90 минута.

У овом делу испита од Вас се очекује да напишете школски есеј.

Можете да се послужите папиром за концепт, а школски есеј уредно препишите на за то предвиђен папир (за уредно писање).

На папир за уредно писање пишите искључиво хемијском оловком.

Пишите јасно и читљиво. Нечитки школски есеј бодоваће се с нула (0) бодова.

Желимо Вам пуно успеха!

Ова испина књижица има 16 папира, од тога 4 празна.

Пред Вама је књижевни текст. Пажљиво га прочитајте, а затим и смернице за писање школског есеја. Редослед понуђених смерница не обавезује Вас у обликовању Вашег школског есеја. Свој школски есеј обликујте као заокружену целину (увод, разрада, закључак). Можете да се послужите папиром за концепт, а школски есеј уредно препишите на папир за уредно писање. Пазите да Ваш школски есеј буде правописно и граматички тачан. Школски есеј треба имати од 300 до 400 речи.

Лаза Лазаревић, **ВЕТАР**

Било је већ близу подне. Јоца је био, како ми рекоше, одавна свршио визиту и отишао. Ја се јавим помоћнику и уђем у „малу собу”.

Али тек што сам био отворио врата и видео онај значајан поглед који, кад су врата шкрипнула, беше укочено управљен поврх њих, – тек сам, велим, отшкринуо врата, а неки затворац који осећам да је унутра, у мени, хтеде их против моје воље и силом залупити и оставити ме напољу. Ја јуначки отворим широм и ступим слободно унутра.

Али не умем да корачим. Рекох да сам фаталиста! И тада ми се учинило да се нешто значајно са мном збива, да се моја судбина решава.

Соба је била окречена... не! ...осветљена... не!... озарена неком фосфорастом, љубичастом неком... ја не знам ни сам како светлошћу!

На кревету покрај чича-Ђорђа седело је женско створење, и оно је гледало, и гледало у мене. Али тај поглед био је нешто сасвим друкчији од Ђорђевог. И тај је поглед долазио, истина, озго, али је се спуштао кроза ме и слазио још за читав хват у земљу. Ја сам бар осећао горе на темену рупу и доле за патос заковане ноге. И онда сам се знојио, кухао, топио и напослетку био хладан као леденица.

Молим вас, мало да се издувам!

Дакле та девојка имала је црне очи, велике, тако да је од њих дувао неки ветар, и нека промаха ме одмах ухвати и укочи целу леву страну. Коса и обрве биле су јој плаве, те је зар тим више одскакало оно црnilо, као што кроз земљане опкопе јасније и значајније вири грло топовско. Стаса је била средњег и снажног. Нешто занозљиво, мраморасто бело, чврсто и еластично се свијало у гипке, обле линије, пуне живости, снаге и једрине. Све мирише на пролеће, издашност, пластичност; али то што она седи крај Ђорђа, и његов поглед и њен поглед, то ју је опет дизало високо горе у зрак идеала. Моје рањено срце поче клецати и најзад покушавати да се поштапа на језик, али он се већ узео и обамро.

У тај пар паде ми на памет што ми мати рече у једној прилици кад сам се збунио: „Бога ти, дијете, та ти си светски човек!” Паде ми, дакле, на памет да сам ја „био у Паризу” и да сам „светски човек”, па изгњечим своје срце као *chapeau claqué* и слободно корачим напред. Поклоним се њој, па пружим руку Ђорђу:

– Добро јутро, чича-Ђорђе! Познајете ли ме?

И ту ноћ сам сањао. Сањао сам: а ја као идем неком ливадам. Све се зелени као јед, и у ваздуху нешто мирише, и негде кука кукавица, а, опет, испод ње – ја не знам откуд – али испод ње избија сахат! Однекуд пуше ветар, и то тих, топал, миришљав ветар, и шушти липа, и онда један јак

вијор. И око мене је сад гора, пуста, мрачна гора, и преда мном је стаза, и опет кука кукавица. И чујем шеталицу сата, и она као говори. „Јан-ко! Јан-ко!” и још нешто, али не знам шта. Све је само мрачније, и дрва се спуштају и савијају, и стаза је све ужа, и све се мање види, а нешто се провлачи и тешко корача. Тада ја видим девојку, девојку каке само на сну долазе! Она се исправи и поверљиво махну руком, и тако слатко каже моје име: „Јанко, Јанко”, и онда још нешто, али не знам шта, само осећам да је нешто предано, поверљиво – љубавно. Од ње нешто блешти, и гора се раставља и гиба, и све мирише; и она се гиба и све се више упија у мене. Тада ја познам њу, познам Ђорђеву ћерку, и крепко, и дуго и значајно јој стегнем руку. Али она има нешто у руци што смета да се моја рука сљуби с њеном, и ја одвих једно парче хартије. Гле шта је сад света! И сви упрли очи у то парче хартије, и сви виде да је то лутриска обвезница, и да се бројеви светле и блеште, те се једва читају. Рекао бих да су ми однекуд познати ти бројеви, нарочито онај с кукуљицом и капетанским чином. А, није! То је Јоца доктор! Гле како заљубљено гледа у њу! Познајем, познајем! Знам све! Ено онај исти озбиљан поглед на њему, који сам јуче опазио и коме сам се чуддио! Дакле то ли је! Наравно! А гле како се она хартија савила у фишек и из ње се просипа злато! Блешти се, шушти и заноси његов сјај, а њих се двоје све више грле и љубе! Али, о чуда! Мени није нимало криво ни жао, напротив: мило ми је!

Али у њеним очима стајала је друкчија пресуда. Ја седох и саслушах је оборене главе. Она као да паде у неки занос, и као да себи самој или некоме другоме – а не мени – узе говорити:

– Таки сте ви сви, данашњи младићи! Не знате шта хоћете, па не знате ни шта радите!... Хај, хај, како су ваши стари бегенисавали девојке, а како се ви данас – заљубљујете! Сви ви, сви!...

Па онда, као да се трже из неког сна, плѣсну се рукама и окрете се мени, оштро ме гледајући у очи:

– Али наопако, да ти откуд не волиш Ђорђа, па да стога не узимаш њу?!... Да откуд ти нећеш да учиниш њему све што човек може учинити, па дајеш – чисто ме срамота да кажем – па дајеш срце његовој ћерци? Девојци красној, поштеној, честитој, доброј кућаници; али девојци – разбери се, молим те! – коју си ти први пут видео!... Само немој да мислиш да ја имам што против ње! Не, бога ми! Бог је велика заклетва!... Али, ви, данашњи младићи!...

Онда се плѣсну руком по челу:

– Ох, шта ја, грешна у бога, радим!... Мећем девојци грану на пут!... Иди!... Иди!... Иди!

Она ме очајно дохвати за руку, управо довуче до врата и отвори их! Ја ухватим њену руку и пољубим, па широм отворим врата:

– Идем, мамо, овде је – страшан дим!

Кад изиђем у авлију, врућ, јак ветар духну и отвори капију. Ја изиђох на улицу. И као да у даљини видех пешеве од Ђорђевог капута како их носи ветар, и још као да чух два - трипут удар његове штаке о калдрму, па онда се опет све зави у облаке од прашине.

А оно тамо далеко пред њима, да није оно Јоца доктор?...

Чудно сам се осећао кад уђох у собу и видех маму у оном свечаном расположењу као кад прича:

„А шта ја теби, море, рекох, а? А ко се стара за она два црва!”

О Божићу, 1886.

СМЕРНИЦЕ ЗА ПИСАЊЕ

1. Којем књижевном раздобљу припада ова приповетка?
Изнесите карактеристике ове психолошке приповетке.
2. Зашто се приповетка зове Ветар? Објасните симболику наслова.
3. Ко је наратор и у ком се лицу исповеда?
4. Коју улогу има Јоца доктор у приповеци?
5. Објасните улогу ауторитативне мајке.
6. Како мајка намеће своју вољу сину?
7. Објасните мотив пријатељства и мотив жене као сновиђење који се јављају у овој приповеци.
8. Анализирајте Јанка као модерног интелектуалца свога времена, осећајног и склоног размишљању и сањарењу.
9. Лаза Лазаревић користи приповедну технику интроспекције.
Објасните ту технику у овом одломку.
10. Наведите примере сликовитости стила и језика у некој реченици и неколико речи издвојених из текста.

Овим простором
користи се
оцењивач.
Молимо Вас не
пишите у њега.

Blank lined area for writing.

Handwriting practice lines (ruled paper).

Овим простором
користи се
оцењивач.
Молимо Вас не
пишите у њега.

Српски језик

Папир за уредно писање

123456-99-99

Овим простором
користи се
оцењивач.
Молимо Вас не
пишите у њега.

Blank lined area for writing.

Handwriting practice lines (20 horizontal lines).

Овим простором
користи се
оцењивач.
Молимо Вас не
пишите у њега.

Српски језик

Папир за уредно писање

123456-99-99

Овим простором
користи се
оцењивач.
Молимо Вас не
пишите у њега.

Blank lined area for writing.

Овим простором
користи се
оцењивач.
Молимо Вас не
пишите у њега.

Handwriting practice lines (ruled area)

Српски језик

Папир за оцењиваче

NCVVO
Nacionalni centar za vanjsko
vrednovanje obrazovanja

ИСПИТ ПРОБНЕ
ДРЖАВНЕ МАТУРЕ
април, 2009.

Српски јези
ШКОЛСКИ ЕСЕЈ

123457890

Ученикова идентификациона налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ!

S
R
P
E
0
0

Лист за оцењиваче

ПРАЗАН ПАПИР ☐

А	0	1	
Б	0	1	2
В	0	1	
Г	0	1	2
Д	0	1	
Ђ	0	1	
Е	0	1	2
Ж	0	1	2
З	0	1	2
И	0	1	2
Ј	0	1	2
К	0	1	2

Идентификација оцењивача	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A B C D E F X H 1 2 X 4	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
NE FOTOKOPIRATI OBRAZAC SE ČITA OPTIČKI	NE PISATI PREKO POLJA ZA ODGOVORE										Označavati ovako: X	SRPE00

Празан папир

Празан папир

Празан папир

